

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

Приложение №1

РАЗДЕЛ „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

2021 – 2028 г.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

I	Въведение	3
II	Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Хитрино	7
III	Анализ на дейности за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения за осигуряване на устойчивото им ползване	24
IV	Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения	33
V	Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях	38
VI	Предложения за актуализиране на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановете документи от по- висока степен	39
VII.	Прогнозни количества на ресурсите и период на възстановяване	40
VIII	Приложения	41
VIII.1	Периоди предвидени за възстановяване на лечебни растения, съобразени с посочените в чл. 6 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година (за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения)	42
VIII.2	Списък на видовете, поставени под специален режим, за които събирането и издаването на позволителни за тях ще се извършва в зависимост от ежегодните заповеди на Министъра на околната среда и водите и съответно на Директора на РИОСВ –Шумен	44
VIII.3	Примерен образец на заявление и позволително за ползване на лечебни растения	45

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Страната ни се нарежда на едно от челните места в Европа по биоразнообразие на растенията. Растителният свят представлява незаменим източник на нови лекарства. Развитието на научните изследвания в областта на фармацевтиката и фармакологията биха били немислими без използването на природните дадености, в частност растенията, които продължават да са неизчерпаем ресурс за получаване на биоактивни вещества. В днешния свят все по-голямо внимание се обръща на екологично чистите райони, в които могат да се открият растения, притежаващи неизвестни досега пробиотични и биоактивни съставки. Съвременната наука открива нови приложения и употреба на тези вещества, заместващи с успех традиционните лекарствени средства и методи.

Лечебни са растенията, които могат да бъдат използвани за получаване на билки. Билки са отделни морфологични части или цели растения, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарства, храни, козметика.

В България има над 3500 вида висши растения и повече от 500 низши растения и гъби, 700 са разпознати като потенциални за приложение, а 200 се оползотворяват, повечето са диворастящи.

Лечебните растения в естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от видове лечебни растения.

В последните години значително нараства интереса към лечебните растения. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др. Съществуващата в страната икономическа криза принуждава значителен брой хора да събират билки и плодове с търговска цел.

Основание за разработване

Съгласно изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

Нормативна база

В нормативно отношение ползването на лечебните растения е регламентирано в:

▶ **Закон за лечебните растения (ЗЛР)**, Обн. ДВ. бр.29 от 7.04.2000 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26.02.2021 г. в който събирането на лечебни растения се осъществява, чрез издаване на позволително за тяхното бране. То се издава на основание чл. 21, ал.2; чл. 22, т. 2 и чл. 26 от цитирания по-горе закон. Позволителното се издава от: Директора на Държавно лесничество, Кмета на общината, Областния управител, Директора на дирекция национален парк.

▶ **Наредба №2 от 20.01.2004 год. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебните растения**, издадена от Министерство на околната среда и водите, Обн. ДВ. бр.14 от 20.02.2004 г. уточняваща начина и периода на събиране на лечебни растения, използването на инструменти и изисквания за опазване на находищата на лечебните растения при тяхното бране.

▶ **Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозагответелните пунктове и складовете за билки**, издадена от Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите, Обн. ДВ. бр.85 от 28.09.2004 г., посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08.2018 г.,

▶ **Заповеди** на Министъра на околната среда и водите за лечебните растения под специален режим (по ЗЛР, чл. 10, ал. 1, 2 и 3);

Природозащитното значение на лечебните растения, установени на територията на общината се определя чрез проверка за актуалност в различните нормативни документи, природозащитни регистри и червени списъци с национално и международно значение и принадлежността им към съответна категория на застрашеност или административно ограничение (забрана за събиране или ограничителен режим), както следва:

На национално ниво:

- Закон за биологичното разнообразие;
- Закон за лечебните растения и заповед на МОСВ за специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответните години;
- Червена книга на Република България (Пеев и др. (ред.) 2011 – електронно издание - <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol1/>);
- Red List of Bulgarian vascular plants – Petrova, A.& Vladimirov, V. (eds) 2009.

На международно ниво:

- Директива 92/43 на Съвета на ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция);
- “European Red List of Vascular Plants” - Bilz, M., Kell, S.P., Maxted, N. and Lansdown, R.V. 2011

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

- Конвенция за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES);
- Разпореждане (ЕС) N 338/97 (Medicinal species, listing in the annex of Regulation (ЕС) N 338/97).

Цел и задачи

Целта на настоящия раздел „Лечебни растения“ е запазване на ресурсите от съществуващите видове лечебни растения на територията на община Хитрино, както и уреждане управлението на дейностите по опазването и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. Задачите които си поставя раздела са:

- ❖ Опазване на лечебните растения в естествените им находища;
- ❖ Поддържане и съхранение на екосистемите съдържащи лечебни растения;
- ❖ Опазване на естествените местообитания на лечебните растения.

В България се извършва основно първична преработка на билките: сушене, замразяване, рязане, пакетиране, което не добавя повече от 5% стойност. Толкова е и максималната печалба на билкозаготвителите. Затова, за да увеличат приходите си, те се стремят да изнасят все по-големи количества билки и нерядко ощетяват дивата природа. Единици са фирмите в България, които вече ползват високотехнологично оборудване при обработването на билките и изнасят на пазара у нас и в чужбина преработени крайни продукти, на много по-високи цени. Суровина само в изсушен вид струва единица, а в преработен вид, като краен продукт може да струва 10-15 дори 100 пъти по-скъпо. Към това трябва да се стремят фирмите, обработващи билки в България - високотехнологична преработка, производство на етерични масла, тинктури, добавки и др.

С настоящия раздел „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Съгласно ЗЛР, лечебните растения на територията на Република България се използват съгласно принципите за устойчиво ползване и един от подходите, които позволява прилагането на този принцип е планиране и контролиране на ползването на полезна биомаса от диворастващите популации на лечебните растения.

Основните принципи при планиране на ползването на лечебни растения са: минимално ползване на проблемни видове; използване на щадящи методи и техники за събиране; сигурно и ефективно първично преработване за реализация и ползване на базата на разработен планов документ. В тази връзка раздел „Лечебни растения“ в ОПООС на община Хитрино повишава своето значение като документ, осигуряващ устойчиво ползване на тези ценни природни ресурси.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

Според ЗЛР разделът „Лечебни растения“ към ПООС е планов документ за опазване и устойчиво ползване на ресурсите от лечебни растения в общината.

Съгласно чл. 46 от ЗЛР Кметът ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

1. Организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
2. Издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, води и водни обекти - общинска собственост;
3. Издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
4. Предоставя на Министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

**II. ОПИСАНИЕ НА МЕСТОПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ
НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯ В МЕСТООБИТАНИЯТА,
КОЛИЧЕСТВО И СЪСТОЯНИЕ НА РЕСУРСИТЕ**

Лечебните растения са важна част от растителните ресурси на България. Приложението на растителните дроги (билки) в българската народна и официална медицина датира от векове. Лечебните и ароматните растения имат важно място в битата на българското домакинство - голям брой растения се използват за хранителни, козметични и технически цели. През последните десетилетия лечебните растения имат важно икономическо значение.

Особеното географско положение на нашата страна - като южна граница на средноевропейската флора, северна на средиземноморската и западна за източноазиатската определя действително богатото разнообразие на българската флора /3567 вида/ и в частност на лечебните растения. Установяването на общия брой растения, употребявани като лечебни е сравнително трудна задача. Според някои автори техният брой, имайки предвид данните от народната медицина, фитохимичните, фармакологичните и терапевтичните изследвания е 750 /21%, а според други не повече от 250 - 300. Според търговските номенклатури на доскорошните монополисти по добива и реализацията на билки - „Билкокооп” и Държавно аптечно предприятие, у нас се заготвят 336 дроги от 248 вида. От тях 207 /85%/ са представители на дивата ни флора, а 37 /15%/ са интродуцирани и се отглеждат като хранителни, технически и декоративни растения.

Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения - 49%. Едногодишните видове са 19%, храстите 15%, а дърветата 11%. Най-малочислен е типът на двугодишните видове - 6%. Размножаването е основно, чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

На територията на община Хитрино се срещат горски ресурси и естествени находища на лечебни растения, диворастващи плодове и билки. Находищата на лечебни растения са на групи, разпръснати, на петна или се срещат по единично и се използват за предимно за лични нужди. Съгласно разпоредбите на ЗЛР, изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва от билкозаготвителни пунктове.

Към 31.12.2020 г. на територията на община Хитрино има регистриран само един билкозаготвителни пунктове за изкупуване на лечебни растения, по данни на РИОСВ Шумен.

От общинска администрация Хитрино за периода 2015-2020 г. има издадено само едно разрешително за събиране на билки през 2016 г., съгласно разпоредбите на чл.22 от Закона за лечебните растения.

От ТП ДЛС „Паламара“ за 2020 г. са издадени три броя разрешителни за 10000 кг. Липа - цвят в землищата на селата Живково, Иглика, Становец, Студеница, Тервел и Трем.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

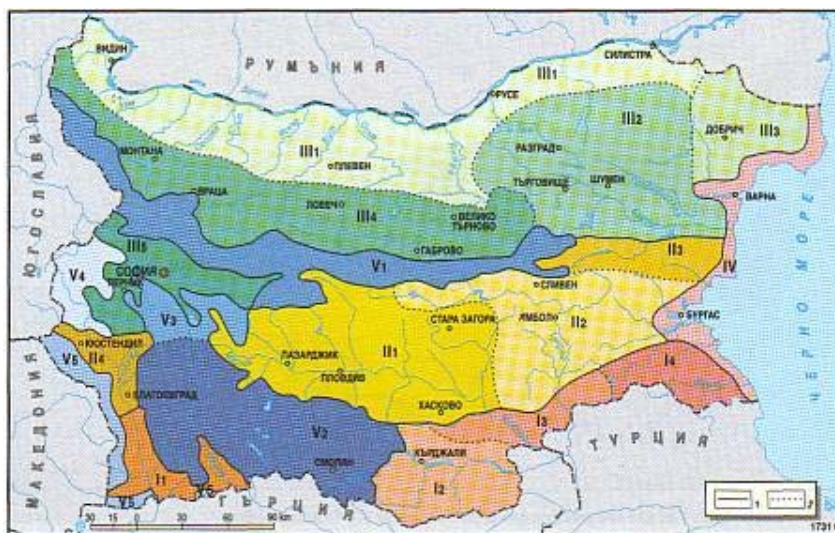
Няма официални данни за събраните от територията на община Хитрино билки, т.като в билкозаготвителния пункт ежегодно се изкупуват видове билки които са събрани от териториите на няколко общини.

Билкозаготвителите изкупуват разнообразни лечебни растения, според търсенето на пазара. Ежегодно се събират коприва, липа, глог, шипка и др., на най-вече тези които намират широко приложение във фармацевтичната, козметичната и парфюмерийна промишленост, а също за производство на чай, тинктури и лечебни био- продукти.

Интерес за населението на община Хитрино и обект на събиране за лична употреба представляват следните билки: липа, шипка, коприва и мащерка.

От географска гледна точка територията на общината попада в Овчеполско-Рояжкия район на Лудогорско-Добруджанската подобласт в Дунавската равнинно-хълмиста област на физикогеографския комплекс „Севернобългарска провинция“. (География на България, 1989). В биогеографско отношение, според Груев и Кузманов (1988), територията на общината попада също в Северобългарския район (СБ) - Фиг.П.1. Това е най-голямият по площ екогеографски район в страната - характерен с много близки почвено - климатични показатели и малка денивелация в надморското равнище на цялата територия.

По възприетото флористично райониране на България (Кожухаров ред. и кол. 1995), територията на общината попада във флористичния район на Североизточна България. По синурните пространства, край полските пътища в района и в свободните от обработка земи са констатирани видове висши растения с лечебна стойност. Като цяло съвместното действие на биотичните и абиотични фактори определя условията в местообитанието на лечебните растения на територията като благоприятни за съществуването, размножаването, развитието и запазването им.

Биогеографски райони и подрайони (по Груев, 1988).

I – граница на район; 2 – граница на подрайон.	II – Севернобългарски район; III1 – Дунавски подрайон; III2 – Лудогорски подрайон;
I – Южнобългарски район; П – Струмско-Местенски подрайон; II2 – Илчино-розовски подрайон;	III3 – Добруджански подрайон; III4 – Предбалкански подрайон; III5 – Софийско-Родопски подрайон;
II – Южнобългарски район; П – Струмско-Местенски подрайон; II2 – Илчино-розовски подрайон;	IV – Чирковски район;
III – Североизточен район; III1 – подрайон на Горноориско-Китовска низина;	V – Плевненски район; V1 – Старопланински подрайон; V2 – Рязно-Родопски подрайон;
III2 – подрайон на Тунджанската кълмиста низина; III3 – Източно-старопланински подрайон;	V3 – Илчино-Илтимански подрайон; V4 – Крайденско-Кичевски подрайон;
III4 – Горноострумски подрайон;	V5 – Западнобългарски граничен планински подрайон; V6 – подрайон на Славянка.

Фиг.П.1 Биогеографски райони на България

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

По възприетото райониране на България (по Груев 1988), територията на общината попада в Севернобългарски район, Лудогорски подрайон.

Находищата на лечебни растения в територии общинска собственост са предимно повсеместно разпространени, но без особено стопанско значение, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди.

Общината не поддържа регистър на лечебните растения, тъй като количеството, което се събира от тях на територията ѝ е от горския фонд.

Към настоящият момент се извършва инвентаризация на горските територии. Съгласно утвърдено от ИАГ (www.iag.bg), „Задание за инвентаризация на горските територии и изработване на планове за ловностопанската дейност, дейностите по опазване на горите от пожари, и горскостопански план за горските територии - държавна собственост, в района на дейност на ТП „Държавно ловно стопанство Паламара“, област Шумен“, към горскостопанския план трябва да се разработи отделна глава “Лечебни растения”, при спазване на разпоредбите на чл. 55 от Закона за лечебните растения, като се опишат основните защитени и лечебни растения, техните обитания и възможен добив. Горскостопанския план е в процес на разработване.

Към настоящият момент се извършва и инвентаризация на общинските горските територии, като се разработва нов горскостопанския план.

На тази база е изготвена таблица II.2 съдържаща еколого-биологична характеристика на по-важните видове лечебни растения срещащи се на територията на община Хитрино.

Таблица № II.2 Списък на лечебните растения, определени като такива с приложение към Закона за лечебните растения, срещащи се в земеделски земи, гори и в границите на населените места собственост на Община Хитрино

Българско име	Латинско име	Семейство	Кратко описание и ресурсно значение	Срещаемост
Блатия (върболист) 	Lythrum salicaria L.	lythraceae Сем. Блатиеви	Многогодишно тревисто растение. 60-150 см високо, изправено, ръбесто стъбло. Листата са последователни. Цветовете са червени, розови или бели, събрани в метличести съцветия. Плодът е продълговата, яйцевидна, двугнезна кутийка. Цъфтеж: юни – август. Употребяема част: Използват се цъфтящите връхни части на стъблата. площ: на петна	Расте на петна по влажни ливади край реки и потоци. Среща се по поречието на река Крива. Ресурсите му са максимално използваемы.
Безсмъртниче обикновено	Xeranthemum annuum L.	Asteraceae	Едногодишно тревисто растение. Цъфти през	Видът е широко разпространен

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

		Сем. Сложноцветни	месеците юни - септември. Среща се по сухи тревисти и пустеещи места.	на територията на цялата община, включително и в регулацията на селища, най- често като бурен или плевел край огради и пътища. Ресурсите му са максимално използваеми.
Бреза обикновена 	<i>Betula pendula</i>	<i>Betulaceae</i> Сем. Брезови	Широколистно дърво с характерен за кората бял цвят, който се дължи на веществото бетулин - единственото бяло багрило в природата. Употребявана част са листата.	По единично - всички населени места Ресурсите лу са неизползваеми
Бръшлян 	<i>Hedera helix L.</i>	<i>Araliaceae</i> Сем. Бръшлянови	Вечнозелено увивно или пълзящо растение с хватателни коренчета по стъблата. Листата са дълги 3- 10 см., кожести, лъскави, по цветоносните клонки яйцевидни или елипсоидни. Цъфти август-септември. Плодовете узряват на следващата пролет. Използуват се листата (<i>Folia Hederae</i>). Отровно!	Расте на петна в широколистните и смесени гори, по-рядко и по скали. Повсеместно е разпространен. Без ресурсно значение
Бъз нисък (Бъзак) 	<i>Sambucus ebulus L.</i>	<i>Caprifoliaceae</i> Сем. Бъзови	Многогодишно тревисто растение с дълго, пълзящо, силно разклонено коренище, което цъфти през периода от май до август. Стъблото е едногодишно, високо до 2 м. Листата са нечифтоперести, с ланцетни прилистници, обикновено с 5—9 продълговати, заострени и назъбени листчета. Цветовете са бели или червеникави, събрани в едри съцветия на върха на стъблото. Плодът е черна ягода.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи. Ресурсите му са максимално използваеми.
Бъз черен	<i>Sambucus nigra L.</i>	<i>Adoxaceae</i> Сем. Мешковицови	Листопаден храст или ниско дърво високо 2-6 m със сива кора и мека бяла сърцевина. Листата са срещуположно разположени, сложни	Повсеместно Среща се като единично дърво на територията на цялата

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			<p>нечифто-перести с 3-7 продълговато яйцевидни, заострени и назъбени листчета. Цветовете са жълтеникаво-бели, събрани в многоцветни щитовидни съцветия достигащи до 20 cm в диаметър. Чашката и венчето са 5 делни. Плодът е сферична, сочна, черновиолетова ягода, 5-6 mm в диаметър, най-често с 3 продълговати семена. Цъфти април-юни.</p>	<p>община. Без ресурсно значение</p>
<p>Великденче лечебно</p> 	<p>Veronica officinalis L.</p>	<p>Plantaginaceae Сем. Живовлекови</p>	<p>Великденчето е многогодишно тревисто растение с пълзящо или повдигнато стъбло, високо до 30 cm. Цъфти през пролетта и началото на лятото. Използва се надземната част - стрък (Herba Veronicae).</p>	<p>На петна във гористи и храсталачни места, по горски поляни и край пътеки предимно в горски фонд ресурсите му са умерено използваемы.</p>
<p>Ветрогон полски</p> 	<p>Eryngium campestre L.</p>	<p>Ariaceae Сем. Сенникови</p>	<p>Многогодишно тревисто растение. Расте по сухи тревисти места - пасища, сухи ливади, край пътища и други повлияни от човешка дейност места, също и като плевел в различни земеделски култури. Употребявана част: корените (Radix Eryngii) и стръкове (Herba Eryngii).</p>	<p>Среща се много често по ливади от всякакъв тип. Ресурсите му са използваемы.</p>
<p>Върба бяла</p> 	<p>Salix alba L.</p>	<p>Salicaceae Сем. Върбови</p>	<p>Дърво с широка корона и тъмносива, дълбоко надлъжно напукана тъмносива до сиво-кафява кора, високо до 25-30 м. Младите клонки на върха със сребристи власинки, по-късно голи. Расте по влажни места. Максималният диаметър на ствола ѝ е 1 метър. Леторастите са със сиво-кафяв до зелено-кафяв цвят. Използвани части: листа и върбовата кора (дрога Cortex Salicis), която се събира рано напролет.</p>	<p>Среща се поединично в поречията на реките в района. Ресурсите ѝ са използваемы.</p>
<p>Глог обикновен</p>	<p>Crataegus monogyna</p>	<p>Rosaceae Сем. Розоцветни</p>	<p>Храст или дърво, до 5-6 м. високо, с листа последователни, клони бодливи и образуват гъста корона. През пролетта цъфти с бели цветове. Плодовете са</p>	<p>Среща се често както в горски фонд, така и в покрайнините му и по сухи ливади и</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			червени на цвят и с яйцевидна форма, месести и с едра костилка. Използват се цветовете, листата, корените и плодовете на глога.	хълмове. Ресурсите му са използвани.
Глухарче обикновено 	<i>Taraxacum officinale</i> Web.	Asteraceae Сем. Сложноцветни	Многогодишно тревисто растение с височина до 30 см, чиято надземна част се състои от розетка от листа и цилиндрично, кухо стъбло, на върха на което се намира една цветна кошничка. Листата са неправилно изрязана петура, с едри заострени дялове. Цветната кошничка се състои от жълти, езичести цветове. Плодът е елипсоиден. Растението развива късо коренище, преминаващо в дебел месест корен, дълъг до 20 см. Цъфти от ранна пролет до есента. Употребяема част: Най- често за билка се използва корен от глухарче - <i>Radix Taraxaci</i> , като се използват се корените, събрани през есента, когато листната розетка започва да увяхва.	Видът му е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най- често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи – ниви и овощни градини Ресурсите му са използвани.
Детелина ливадна 	<i>Trifolium pratense</i> L.	Fabaceae Сем. Бобови	Многогодишно тревисто растение от семейство Бобови. Стеблата от са разклонени от основата, 10—80 см високи, изправени, възходящи или полулежачи. Листата са тройни на дълги дръжки. Цветовете са двуполови, сферични главички, с диаметър 2-3 см. Венчето е пурпурно-очервено или розово (рядко бяло или кремаво), Плодът е едносеменен ципест боб, обхванат от чашката. Цъфти май — юли Употреба - прясна през цялото лято Изсушена - целогодишно. Използват се цъфтящите надземни части и листата.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата
Живовлек голям	<i>Plantago major</i>	Plantaginaceae Сем. Живовлекови	Многогодишно тревисто растение с късо коренище и безлистна цветоносна стъбло. Листата са разположени в приосновна розетка и имат дълги дръжки. Формата им е	Расте на петна из ливади и пасища по сухи и пясъчливи места. Среща се край пътища, по

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			<p>яйцевидна до елиптична. По повърхността имат силно изпъкнали жилки. Цветоносният стрък е цилиндричен, а цветовете са събрани на върха като клас. Расте по влажни места край пътища до 1500 метра надморска височина. Листата се събират само, когато са напълно развити през лятото по време на цъфтеж. Употребяват се листата.</p>	<p>насипи, тревисти места и други повлияни от човешката дейност места – Ресурсите му са максимално използваемы.</p>
<p>Живовлек теснолист</p> 	<p><i>Plantago lanceolata</i> L.</p>	<p>Plantaginaceae Сем. Живовлекови</p>	<p>Многогодишно тревисто растение с голо, безлистно цветоносно стъбло, високо 10-15 см. и листа, събрани в приосновната розетка. Листата са с къси дръжки, ланцентни. Цветовете са дребни, белзникави. Цъфти през май и август. Употребяема част: Използват се листата, семената и пресният сок.</p>	<p>Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или в състава на различни типове пасищна растителност, но и като плевел край огради, пътища и в обработваемы площи. Ресурсите му са максимално използваемы.</p>
<p>Звъника лечебна (Жълт кантарион)</p> 	<p><i>Hypericum perforatum</i> L.</p>	<p>Hypericaceae Сем. Звъниковы</p>	<p>Многогодишно тревисто растение, силно разклонено, голо, високо от 30 до 100 см. Листата са срещуположни, без дръжки, овално елипсоидни, дълги 1 -3 см. Цветовете са жълти, събрани на върха на стъблото в съцветиететлица. Тичинките са много, сраснали в основата си в 3 снопчета. Плодът е тригнездена кутийка. Цъфти май-септември. Употребяема част: Събират се стръкове от жълт кантарион - <i>Herba Hyperici</i>. Надземната част се събира в началото или през времето на цъфтенето чрез отрязване на облистените стъбла с цветовете и пъпките на около 20 см. от върха.</p>	<p>Видът е и широко разпространен на територията на цялата община като рудерал, край пътища, обработваемы площи, пасища, изоставени ниви, лозя. Ресурсите му са максимално използваемы</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

<p>Златен дъжд</p> 	<p>Laburnum anagyroides</p>	<p>Fabaceae Сем. Бобови</p>	<p>Медоносно красиво цъфтящо растение - храст или малко дърво, листата са триделни, като всеки дял е с овална до елипсовидно-яйцевидна форма, с гладка горна повърхност и покрита с власинки долна. Цветовете са малки и жълти, фино напръскани на горното венчелистче с тъмночервени до лилави багри. Събрани са в гроздовидни съцветия, цъфти през месеците май и юни. Плодовете представляват шушулки оцветени в различни нюанси на кафявото при узряване. Всички части на растението съдържат цитизин и отровни.</p>	<p>Предпочита слънчеви изложения, но добре вирее и на полусянка. Среща се предимно в горския фонд</p>
<p>Камшик</p> 	<p>Agrimonia eupatoria L.</p>	<p>Rosaceae Сем. Розоцветни и</p>	<p>Цъфти през месеците юни - септември. Среща се по тревисти и храсталачести места. Използвана част: Стрък от камшик - Herba Agrimoniae.</p>	<p>Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен, край огради, пътища и гори от всякакъв вид и много по рядко вторично навлиза в изоставени обработваеми площи /овощни градини/. Ресурсите му са максимално използваемы.</p>
<p>Киселец</p> 	<p>Rumex acetosa L.</p>	<p>Polygonaceae Сем. Лападови</p>	<p>Киселецът е вид многогодишно тревисто растение от семейство Лападови, растящо в изобилие по поляните. В народната медицина намира приложение надземната част на растението. Киселецът е многогодишно тревисто растение с дълбоки корени, изправено, набраздено, със зелена или виолетово-червена окраска стебло, достигащо на височина до 100 см.</p>	<p>Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по-рядко в обработваеми</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			<p>Приосновните листа на киселеца са зелени, месести, с дълги дръжки и достигащи на дължина 7-15 см. Горните листа са тъмно-червени, целокрайни, месести, обхващащи стеблото, приседнали или с къси дръжки. Цветовете на киселеца са зеленикави или червеникаво-зелени, еднополови, събрани на върха на стеблото в прости, неразклонени метлици. Плодът на киселеца е тристенно, яйцевидно, тъмно-кафяво орехче с червеникави крилца. След узряването си семената на киселеца стават лъскави и кафяви. Цъфти през май-юли</p>	<p>площи. Ресурсите му са максимално използвани.</p>
<p>Коприва обикновена</p> 	Urtica dioica	<p>Urticaceae</p> <p>Сем. Копривови</p>	<p>Многогодишно тревисто растение. , високо до 1.5 м., с дълго пълзящо коренище. Стъблото е четириръбесто, изправено, дървено при основата. Листата са срещуположни, продълговати, сърцевидни. Цялото растение е покрито с парливи власинки. Цветовете са еднополови, дребни, жълтозелени. Цъфти от май до септември.</p> <p>Употребяема част: С лечебна цел се използват листата и коренищата. Листата се събират от май до септември, а коренищата от септември до ноември. Стъблата се окосяват и листата се обират, докато растението е още свежо. Коренищата се изчистват по пръст и тънки коренчета и се измиват веднага.</p>	<p>Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработвани площи. Ресурсите му са максимално използвани</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

<p>Кукуряк миризлив</p> 	<p><i>Helleborus odoratus</i></p>	<p>Ranunculaceae Сем. Лютикови</p>	<p>Многогодишно тревисто растение с хоризон-тално, пълзящо, разклонено коренище. Стъблата са изправени до 40 см. високи. Цветовете са жълтозелени с диаметър 5-7 см. увиснали. Плодът е сборен. Цъфти през ранна пролет от февруари до май. Използват се коренището с корените.</p>	<p>Среща се в големи количества по всички общински земи. Расте из храсталаците, поляните и разсветлените гори. Ограничено използваемо.</p>
<p>Къпина полска</p> 	<p><i>Rubus caesius</i></p>	<p>Rosaceae Сем.Розоцветни</p>	<p>Дрога на къпина- Приложение намират корените (<i>Radix Rubi fruticosi</i>), листата (<i>Folia Rubi fruticosi</i>) и плодовете (<i>Fructus Rubi fruticosi</i>). Корените се събират през късна есен, изчистват се, нарязват се и бързо се изсушават. Листата се събират през лятото по време на пълното им развитие в сухо време и се сушат при обикновена температура. Плодовете се берат, когато са напълно узрели, в сухо време. Сушенето им се извършва по начало при температура 30 — 40°C, а към края до 60°C.</p>	<p>Среща се доста често на територията на цялата община, включително и в селищата, като рудерал по влажни и сенчести места Преобладава в горски фонд, поречията на реките и край обработваеми площи. Ресурсите му са използваеми</p>
<p>Лайка</p> 	<p><i>Chamomilla recutita</i></p>	<p>Asteraceae Сем. Сложноцветни</p>	<p>Едногодишно тревисто растение. Стъблото е изправено, високо до 50 см. Цялото растение и особено цветните кошнички имат характерна приятна миризма и остър възгорчив вкус. Цъфти от май до август. Употребяема част: За лечебна цел се използват цветните кошнички. Брането се извършва ръчно или със специални гребени. Цветовете се откъсват с дръжка, не по-дълга от 3 см.</p>	<p>Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен край огради и пътища. Ресурсите му са ограничено използваеми поради забележима тенденция към намаляване през последните години.</p>
<p>Липа сребролистна</p> 	<p><i>Tilia tomentosa</i></p>	<p>Tiliaceae Сем. Липови</p>	<p>Дърво високо до 30 m, разклонени с гъста корона. Листата са до 10 cm, отгоре тъмнозелени, отдолу с гъсти сиво-белозелени власинки, последователни с неправилна сърцевидна форма. Цветовете</p>	<p>Среща се предимно в горския фонд и в покрайнините на горите Ресурсите ѝ са използваеми.</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			<p>са събрани в полусенник. Съцветията на дребнолистната и среднолистната липа са дребни, обикновено са 5-7, дори до 15 цветчета Цъфти юни-юли.</p> <p>Употребяема част: Използват се съцветията със и без присъщ-ветниците, събрани по време на цъфтене.</p> <p>Събирана дрога - Цвят от сребролистна липа - Flos Tilia Tomentosae.</p>	<p>с. Живково – отдал 2010, местност Кара“; с.Иглика - отдал 2016, местност „Парково“; с.Становец - отдал 2009, местност „Имрене“; с.Студеница – отдал 2034, местност „Айкар Орман“; с. Тервел – отдал 2037, местност „Каваклък“; с. Трем - отдал 2039, местност „Коджа кору“;</p>
<p>Лютиче</p> 	Ranunculus repens	<p>Ranunculaceae</p> <p>Сем.Лютикови</p>	<p>Пълзящото лютиче е многогодишно тревисто растение с височина до 40 см. Притежава силно коренище образуващо здрави шнуровидни корени. От него всяка пролет изникват цветоносните стъбла. Цъфти през май, цветовете са златистожълти с диаметър 2-3 см.</p>	<p>Среща се доста често по влажни места, вкл. и в селищата край реки, бари, канавки, чешми и др. водоеми на територията на цялата община. Ресурсите му са използвани.</p>
<p>Маточина</p> 	Melissa officinalis	<p>Lamiaceae</p> <p>сем. Устноцветни</p>	<p>Многогодишно тревисто растение с приятна лимонена миризма. Стъблото е четириръбесто, разклонено, 30–80 см. високо, покрито с жлезисти и прости власинки. Цветовете са бледожълти, бели или розови. Листата са срещуположни с дръжки широки яйцевидно ромбични или продълговати. Плодът е съставен от 4 едносеменни яйцевидни орехчета. Цъфти юни - септември.</p>	<p>Расте по единично между вековни дървета и гъсти храсталаци, и редки гори по тревисти и каменисти места Ресурсите са използвани.</p>
<p>Машерка дългостъблена</p> 	Thymus longidentatus	<p>Lamiaceae</p> <p>сем. Устноцветни</p>	<p>Стъблата са тънки, листата са вечнозелени и в повечето видове, са подредни в срещуположни двойки, на форма са овални, ненарязани и малки, между 4 и 20 mm на дължина. Цветовете са в гъсти терминални съцветия с неравни чашки с триделна горна устна и цепната долна</p>	<p>Среща се доста често по сухи ливади, тревисти места, край пътища и орници, храсталаци и разредени горички. Ресурсите са</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			ушна. Венчето е тубуларно, дълго 4 – 10 mm, бяло, розово или виолетово. Събират се стръковете с листата и цветовете.	използваеми.
<p>Мента полска</p> 	Mentha aroensis (L.)	Lamiaceae сем. Устноцветни	Силно изменчив вид, представен и у нас с доста много вариетети. Цъфти през втората половина на лятото и в началото на есента. Расте по периферията на блата, по мочурливи места и разливи. Използва се изсушената надземна част на растението или само листата. Събира се във време на цъфтенето.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община като рудерал, , край пътища , обработваеми площи, пасища, изоставени ниви, лозя, предимно на по влажни места и ресурсите са максимално използваеми.
<p>Овчарска торбичка</p> 	Capsella bursa-pastoris (L.) Medic.	Brassicaceae Сем. Кръстоцветни	Цъфти март-август. Среща се по тревисти места, край пътища, пустеещи места. Събира се стрък от овчарска торбичка - Herba Bursae pastoris.	- Видът е широко разпространен на територията на цялата община , включително и в регулация на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и в обработваеми площи-ниви, люцерна, зеленчукови градини, лозя. Ресурсите му са максимално използваеми.
<p>Омайниче</p> 	Geum urbanum L.	Rosaceae Сем.Розоцветни	Многогодишно тревисто растение, листата са перести, с малки странични назъбени листчета, постепенно нарастващи към върха на листа. Върхното листче много по-голямо от страничните, широко закръглено. Стъблото е просто (неразклонено), с един до два цвята, до 15 cm високо. Венчелистчетата са 12-18 mm, златистожълти. Плодовете са космати, с дълго нишковидно стълбче, без	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулация на селищата, най-често като бурен край огради, пътища и гори от всякакъв вид. Ресурсите му са

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			счленение. Цъфти май-август. Употребява се стрък от омайниче и цветовете. Без ресурсно значение Използват се коренището и надземната част на растението. Използват се коренищата (Rhizoma Gei tirbanae, Rhizoma Caryophyllatac) и надземната част (Herba Gei urbanac)	максимално използваем.
<p>Повет обикновен</p> 	Clematis vitalba L.	Ranunculaceae Сем. Лютикови	Листопаден увивен храст. Цъфти през месеците юни-август. За лечебни цели се употребяват листата, цветовете и корените. Листата и цветовете се берат по време на цъфтежа, а корените целогодишно.	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, но най-често на по-влажни места край водоеми, реки огради, пътища. Ресурсите му са максимално използваем.
<p>Равнец бял</p> 	Achillea millefolium	Asteraceae Сем. Сложноцветни	Многогодишно тревисто растение с пълзящи подземни издънки, с право неразклонено стъбло. На върха на стъблото цветните кошнички са събрани в гъст щит. Всяка кошничка се състои от 5 периферни бели езичести цветове. Цъфти през месеците от май до септември. Среща се по тревисти места, ливади, храсталаци. Използвани части стръкове от бял равнец - Herba Millefolii и цветни кошнички от бял равнец - Anthodium Achilleae Millefolii.	Среща се наредко по сухи хълмове. Ресурсите му са практически неизползваем.
<p>Репей дребен</p> 	Arctium minus	Asteraceae Сем. Сложноцветни	Двугодишно тревисто растение. Дрога на репей-Корени. Съдържание на репей Горчиви вещества (вероятно сесквитер-пенови лактони), стероли, до 45% инулин. Без ресурсно значение	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради, пътища и по-рядко в

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

				обработваеми площи. Ресурсите му са максимално използвани.
<p>Риган обикновен</p> 	<p><i>Origanum vulgare</i> L.</p>	<p>Lamiaceae</p> <p>сем. Устноцветни</p>	<p>Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище. Стъблата са 30-80 см. високи, изправени. Листата са срещуположни с дръжки. Цветовете са много дребни, светло-червени или розовово-летови. Събрани са в класовидни групи, които образуват щитчета. Чашката е тръбеста с 5 зъбчета. Венчето е двуустно. Цъфти през юли - септември.</p> <p>Употребяема част: Използват се цветоносните връхни части, събрани по време на цъфтеж, като се отрязват на около 20 см. от върха. Масово използваем.</p>	<p>Среща се наредко по сухи ливади. Ресурсите му са използвани.</p>
<p>Смрадлика</p> 	<p><i>Cotinus coggygria</i> Scop.</p>	<p>Anacardiaceae</p> <p>Сем. Смрадликови</p>	<p>Храст или ниско дърво до 4 метра високо с дълбока коренова система. Познато още като тетра. Цъфти май-юли. Отровно при вътрешно приложение. Събират се листата на смрадликата - <i>Folia Cotini</i>. Потенциална заплаха за видът е свръх експлоатацията на находищата му. Препоръчва се еднократното черпене от популацията да не превишава 70% от нея. Повторно черпене от находищата при наличие на по-големи запаси се препоръчва след 2-3 години.</p>	<p>Рядко се среща в малки количества около населените места, в храсталаци, по сухи и каменисти почви, често върху варовити терени. Ресурсите му са използвани.</p>
<p>Топола черна</p> 	<p><i>Populus nigra</i></p>	<p>Salicaceae</p> <p>Сем. Върбови</p>	<p>Широколистен дървесен вид бързорастящо листопадно дърво с плитка коренова система. Достига на височина до 30 м. Короната е широко разперена, като една част от клоните са хоризонтални, а другите са приповдигнати. Кората на старите дървета е дълбоко напукана и тъмносива. Младите леторасли са цилиндрични и жълтеникави първоначално, след което посивяват и стават лъскави и голи. Пъпките са ароматни и лепкави при</p>	<p>Среща се в поречията на реки и като единични дървета в широколистните гори. Ресурсите ѝ са използвани.</p>

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			разпукване. Листата (5 – 10 см дължина) са яйцевидно-триъгълни до ромбично-продълговати.	
<p>Трепетлика</p> 	Populus tremula	Salicaceae Сем. Върбови	Дървото достига височина до 40 m. Кората му дълго време запазва зелено-кафявия цвят на младите клонки. Цветните пъпки са по-едри и топчести, а вегетативните са продълговато яйцевидни и лепкави. Листата са до 12 cm, с овална форма и дълги странично сплеснати дръжки. Цветовете са еднополови двудомни, събрани в овласени реси. Семената са дребни, жълто-зелени и овласени.	Единични дървета в горите и горските поляни. Ресурсите ѝ са използвани.
<p>Трънка</p> 	Primus spinosa L.	Rosaceae Сем. Розоцветни	Широколистен голям храст или малко дърво, достигащо до 5 метра във височина, със силно разклонено стъбло. Цъфти през март и април, а плодовете узряват някъде през октомври. Използвана част: плодове, листа, цветове	Среща се често както в горски фонд, така и в покрайнините му и по сухи ливади и хълмове. Без ресурсно значение
<p>Шипка</p> 	Rosa canina L.	Rosaceae Сем. Розоцветни	Листопаден храст с прави или извити стъбла, стигащи на дължина до 3 м., и покрити с твърди, бодливи, сърповидно извити шипове. Цветоносните стъбла понякога са без шипове. Цветовете са розови или бели. Плодчетата са едносемени орехчета, затворени в месесто цветно легло, което се разраства и образува яркочервен, яйцевиден до сферичен плод-шипка. Цъфти май-юли, а плодовете узряват през есента.	Видът е разпространен, както в горския фонд, така и в покрайнините му и по сухи ливади и хълмове и около населени места. Ресурсите му са използвани.
<p>Усойниче обикновено</p> 	Echium vulgare L.	boraginaceae Сем.Грапаволистни	Двегодишно тревисто растение с изправено, покрито с разперени твърди власинки неразклонено стъбло, достигащо на височина 30-90 см. Листата му са ланцетни. Цветовете са събрани в класовидно съцветие, достигащо на височина 20 см. с дълбока пет-делна чашка с дължина до 12 мм. Венчето е с тръбичка, неправилна пет-делна коронка, чиито горни	Видът е широко разпространен на територията на цялата община, включително и в регулацията на селищата, най-често като бурен или плевел край огради и пътища и по

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

			дялове са двойно по-дълги от долните. Първоначално цветовете са розово-червени и впоследствие стават сини. Има 5 стърчащи тичинки и горен яйчник. Плодът на обикновеното усойниче е овална пирамида, достигащ на дължина до 3 мм.	рядко в обработваеми площи. Ресурсите му са максимално използвани.
Ягода горска 	<i>Fragaria vesca</i> L.	Rosaceae Сем. Розоцветни	Тревисто многогодишно растение с осева коренова система. Листата са триделни, като отделните листчета са със силно назъбени ръбове, свързан с дълга листна дръжка на право към основата на растението. Има двуполови цветове, които са изградени от правилен двоен околоцветник, който се състои от 10 листчета, разделени на два кръга по 5. Освен това цветът се състои и от пет бели на цвят венчелистчета.	Често се среща предимно в горския фонд, но и по сухи ливади в цялата община. Ресурсите му са използвани.

Оценката на запасите в находищата на лечебните растения е важна за доброто управление на тези ценни природни ресурси и е регламентирана в Закона за лечебните растения (Чл. 55-57). Тя дава информация за това къде са находищата, какъв годишен добив може да се очаква от тях, какви са заплахите. Въз основа на нея за всяка територия могат да определят за какви количества да издадат разрешителни за ползване, без да увредят находищата и да им попречат да се самовъзобновят. Оценка на запасите се прави предимно на най-значимите за стопанско ползване и най-компактни находища, каквито на територията на общината няма. Такава трябва да се извършва и за видове, които са под специален режим на опазване и ползване или представляват интерес от природозащитен или научен характер (редки, застрашени видове и др.).

Общината логично е със силно изразен антропогенен характер поради равнинния обхват, като коренната растителност е силно ограничена. В резултат са се развили значително по-сухоустойчиви дървесни, храстови и тревисти видове, сред които култивирани и много рудерални тревни елементи. По-голямата част от тях са обработвани и се ползват като ниви и трайни насаждения. В резултат на запустяването от последните години масово се развива бяла акация (*Robinia pseudoacacia*), а на места се забелязват петна от инвазивните айлант (*Ailanthus altissima*) и храстовидна аморфа (*Amorpha fruticosa*). Бившите ниви бързо се покриват с рудерална тревна растителност и храсти от шипка (*Rosa canina*), трънка (*Prunus spinosa*), глог (*Crataegus monogyna*), обикновено птиче грозде (*Ligustrum vulgare*), драка (*Paliurus spina – Christi*), къпина (*Rubus sp.*).

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

Оценка на запаси лечебни растения, находящи се в горския фонд се съдържа в:

- горскостопанския план на държавно ловно стопанство “Паламара”, което е териториално поделение на „Североизточно държавно предприятие“ ДП – гр. Шумен и стопанисва горите и земите от държавния горския фонд на територията на община Хитрино;
- горскостопански план на горите, които са общинска собственост на община Хитрино, разработен през 2011 г.

Всички растителни видове на територията на общината са широко и повсеместно разпространени в страната и няма такива, които да са включени в Приложения № 2 и 3 на ЗБР, както и такива от Червена книга на Република България, съвместно издание на Българска академия на науките и Министерство на околната среда и водите (2001). Не са локализирани и известни находища на редки, защитени и ендемични растителни видове, характерни за биогеографската единица.

В района няма находища на лечебни растения, поставени под специален режим на опазване и ползване, със стопанско значение, съгласно Заповед № РД-115/13.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

**III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ,
ВКЛЮЧВАЩИ ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ, ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОТО
ИМ ПОЛЗВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ**

Лечебните растения са забележителни и ценни, поради съдържащите се в тях биологичноактивни вещества, способни да влияят в различни посоки върху жизнените процеси, протичащи в организма на животните и човека. Основните от тях са алкалоиди /около 900 открити до сега вида/, гликозиди, сапонини, витамини, ензими, етерични масла, фитонциди, мазнини, фосфатиди, восъци, въглехидрати, дъбилни вещества, белтъчини, растителни хормони, неорганични вещества.

Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения - 49%. Едногодишните видове са 19%, храстите 15%, а дърветата 11%. Най-малочислен е типът на двугодишните видове - 6%. Размножаването е основно, чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

Най-голям процент от видовете български лечебни растения се срещат в поясите на широколистните, смесени и иглолистни гори - 92%. Не малка част са плевелни и рудерални видове, развиващи се в планините и низините до 1500 м надморска височина. Около 40 вида се култивират, като от тях по-голямата част са елементи на озеленяването и вторично се използват и за получаване на дроги. Пряко по предназначение се използват 14 вида. Най-широко място в създадените плантации имат дилиянка, медицинска ружа, маточина, лавандула, мента, градински чай, по-рядко жълт мак, *Salvia sclarhea*, чувен, бял трън, невен, лайка и др.

В морфологично отношение използваните дроги се разпределят приблизително така: корени - 25 вида, коренища - 6, грудки - 1, листа - 32, стръкове - 73, цветове и съцветия - 24, плодове - 13, кори - 7, семена - 2.

Един от най-успешните подходи за опазване на местообитания и находища на лечебни растения е обявяването на защитени територии – резервати, национални и природни паркове, защитени местности. В тях се прилагат мерки и ограничения при ползване на лечебните растения. Така се съхраняват популации, които са ценен ресурс за научни изследвания и обучение, както и източник на генетичен материал за възстановяване на увредени или унищожени находища. Голям брой защитени местности у нас са обявени с цел опазване на находищата на редки видове лечебни растения. Пример за това, в област Шумен, са защитените находища на блатно кокиче (*Leucojum aestivum* L.), в землищата на селата Осмар и Кочово, община Велики Преслав.

Съгласно ЗЛР, лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фон със сегашна или бъдеща ценност. Опазването

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Мерките за опазване на находищата включват дейности за поддържане на условията, при които вирее даденото растение – влажност, осветяване, защита от вятър и/или подпомагане на неговото развитие като подсяване със семена от растението и др.

Основните подходи за опазване на находищата са два:

- Да се оставят, при събирането, част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване и възстановяване на находището.
- Да не се бере всяка година от едно и също находище и да се оставя период на възстановяване на ресурсите.

Ползването на лечебните растения и опазването на техните ресурси включва:

1. събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
2. придобиването на билки за първична обработка или преработка;
3. събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения и настоящият раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Хитрино за периода 2021-2028 г.

Нарастващото търсене на суровини от лечебни растения води до по-силно отрицателно въздействие върху видовете и техните находища. Много ценни видове лечебни растения са намалели и дори са заплашени от изчезване поради неправилно и прекомерно бране. Затова трябва стриктно да се спазват определени правила при събирането и ползването им. Само по този начин могат да се добият билки с най-добро лечебно действие и същевременно да се даде възможност на дивите находища да се самовъзобновяват и да съществуват години напред. Отговорността за опазването на диворастящите лечебни растения лежи, както върху билкозаготвителите и берачите, така и върху всички занимаващи се с тази дейност.

Основни принципи и правила на добрите събирачески практики са:

- Устойчивост – берачите да събират билките по такъв начин и в такива количества, че да осигурят по-бърз темп на възобновяване на суровината, от темпа на събиране.
- Предпазване от замърсяване, повреждане и от там понижаване на качеството – всичко, с което билковата суровина влиза в контакт трябва да бъде безупречно чисто.
- Осигуряване на максимална ефикасност на активните съставки, чрез събиране в правилния сезон и част от деня за всеки вид.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

- Документация и проследяемост – документиране на процеса на добиване с цел да се следи произхода на суровините и възстановяването на експлоатираните находища.
- Подбиране на подходящи метеорологични условия за извършване на събирането.
- Събиране само на използваемата част от лечебното растение, спазвайки правилата за бране на конкретния вид.
- Експлоатация на находищата с осигуряване на период на покой за възстановяване на ресурсите.
- Спазване на законовите изискванията – Закона за лечебните растения и наредбите към него и другите свързани нормативни изисквания.

Събиране на лечебни растения

Най-добрите лечебни успехи се постигат с прясно набрани билки, които при тежки заболявания са абсолютно задължителни, за да има ефект. Пресните билки могат да бъдат набрани през ранна пролет понякога още в края на месец февруари - до месец ноември. Някои от тях могат да бъдат намерени през зимата под снежната покривка, ако преди това е отбелязано местонахождението им.

За изсушените билки, е важно да бъдат събрани само здрави, чисти растения, по които няма паразити и в момента на най-голямото им съдържание на лечебни вещества, в слънчеви дни в сухо състояние, когато росата вече е преминала. което е както следва: При ЦВЕТЧЕТАТА - в началото на цъфтежа; ЛИСТАТА - преди и по време на цъфтенето; КОРЕНИТЕ - изразяват се в ранната пролет или през есента; ПЛОДОВЕТЕ - събират се по време на зреенето.

Неподходящи места за събиране са химически наторявани ниви, поляни, брегове на замърсени, заразени води, жп гари и места в близост до оживени улици, магистрали и промишлени предприятия.

Цветчетата и листата да не се натискат при събирането и за това да не се използват найлонови пликчета и чанти. Билките почват да се “потят” и по-късно при съхранението почерняват.

Сушене на лечебни растения

Преди да се сложат да съхнат билките не се мият, а само се нарязват на дребно. След това се слагат на рядко върху кърпи или нещампована хартия и се сушат колкото може по-бързо на сянка или в проветриви топли помещения (тавани). При корени, кори или много сочни растителни части, често пъти се препоръчва изсушаване с изкуствена топлина.

Температурата не трябва да надвишава 35°C. Добре измити корени, иматът и върбовката е най-добре да се нарежат преди да се сложат да съхнат.

Само сухи като клечки билки могат да бъдат съхранени за зимата. Най-подходящи за целта са стъкленици или картонени кутии с капак. Билките да не се излагат на светлина

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

(да се използват цветни стъкленици най-подходящи за зелените).

Опазване на лечебните растения

Морфологична част на събиране

В резултат на нарасналия интерес към лечебните растения нараства както броят на използваните видове, така и количеството, в което те се събират за местни нужди и за износ. България е голям износител на билки на световния пазар, което води до голяма опасност от унищожаване на редица растения, ако не се вземат мерки да се регламентира тяхното събиране.

От най-разпространените на територията на община Хитрино лечебни растения интерес за събиране и изкупуване има към следните им морфологични части:

Липа - цвят и листа;

Коприва - корени и листа;

Шипка - плод;

Обикновен глог - цвят с листа и плодове;

Киселец - стрък;

Жълт кантарион - стрък;

Билки за лични нужди

Съгласно Допълнителната разпоредба от Закона за лечебните растения, ал.1, т.18 „билки за лични нужди“ са билките в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг.;
- стръкове - до 2 кг.;
- листа - до 1 кг.;
- кори - до 0,5 кг.;
- цветове - до 0,5 кг.;
- семена - до 0,1 кг.;
- плодове - до 10 кг.;
- пъпки - до 0,5 кг.;
- талус - до 1 кг.

Заплахите за видовете със стопанско значение вкл. и консервационнозначимите от тях, са най-разнообразни и зависят от начина на трайно ползване на общинските имоти, в които са най-важните им находища, от особеностите на растежа и развитие на всеки вид, от стопанския интерес към съответните терени, в които има находища на даден вид и др. фактори.

За видовете, които се срещат в земеделски земи, които по начин на трайно ползване са най-общо „пасища, мери“ или „ливади“, основните заплахи са промени в начина на трайно ползване в обработваеми земи – ниви, трайни насаждения, зеленчукови градини и свързаното с тези дейности разораване. При такива дейности напълно се унищожават находищата на лечебните видове растения. Други тип заплахи са свързани с влошаване на качеството на местообитанията напр. на пасища и ливади. Причини за това могат да бъдат

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

прекомерно изпасване от домашни животни, неправилни срокове на косене, обрастване с дървета и храсти при неподдържането им и др. В тези случаи настъпва по-бързо или по-бавно намаляване на популациите на лечебните видове и постепенното им изчезване от тези местообитания.

За лечебните видове, свързани с горски местообитания, основна заплаха са стопанските дейности в горите - сечите, които променят екологичните характеристики на местообитанията на лечебни видове и влошават условията за тяхното съществуване. За водните лечебни видове заплахите са свързани основно с влошаване на екологичното състояние на водоемите (мочурища, блата и др.), в които те се срещат. Такива дейности за пресушаванията, промени в речното течение и др.

Заплахи съществуват дори за плевелни и рудерални видове лечебни растения особено такива, свързани с екстензивно обработвани земеделски земи. При тях смяната на екстензивните практики с интензивни (използване на изкуствени торове, хербициди, тревни смеси за подсяване на пасища и ливади) също води до обедняване и изчезване на популациите им.

Като обща заплаха за всички лечебни видове и неправилната им експлоатация вкл. свръхексплоатация на ресурсите им. Заради това е много важно да се определи колкото се може по-точно възможните норми за експлоатация в резултат на обективна ресурсна оценка.

Мерки за опазване и устойчиво ползване на природните ресурси:

1. Дейности по поддържане и управление на пасища и ливади, като определяне на правилната пасищна натовареност и контрол, правилни срокове за косене на ливадите, почистване на дървесна и храстова растителност и др.

2. Екологосъобразно земеделие и животновъдство.

3. Екологосъобразно стопанисване на горите, така че да не се променя драстично тяхната екологична структура и оттам условията за различните видове лечебни растения.

4. Дейности по опазване и възстановяване на ресурсите на лечебни видове.

Механизмите за това са най-разнообразни – от създаване на защитени територии насочени към опазване и устойчиво ползване на ресурсно-значими лечебни видове, до пряко подпомагане на възпроизводството на лечебни видове, при които се отчита намаляване на ресурсите на територията на общината и др.

Конкретните условия на територията на община Хитрино показват наличието на минимален ресурси на лечебни видове, без особено стопанско ползване. Поради което изброените заплахи и дейности за опазване на различните екосистеми нямат отражение върху видовете.

Права и задължения на местната власт

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Разрешително не се изисква и когато

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Позволителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения позволително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

4. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

5. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

РИОСВ – Шумен осъществява контрол върху издадените позволителни за ползване на лечебните растения.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

поддържане на специализираните: карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Съгласно Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите на територията на Община Хитрино, издаването на разрешително за ползване на лечебни растения е след заплащане на такса реграментирана в чл.55.

Съгласно чл. 26 от Закона за лечебните растения разрешителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя:

1. вида на ползването;
2. разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
3. района или конкретното находище;
4. начина на ползване;
5. срока на ползване;
6. други условия, свързани с опазване на находището;
7. лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляря на разрешителното.

Когато разрешителното е издадено на билкозаготвител - юридическо лице, в него поименно се записват физическите лица, с които той организира събирането; броят на тези лица не може да бъде по-голям от 20 души.

Разрешителното се издава преди осъществяване на ползването.

Когато разрешителното е издадено на билкозаготвител - юридическо лице, в него поименно се записват физическите лица, с които той организира събирането; броят на тези лица не може да бъде по-голям от 20 души.

Разрешителното се издава преди осъществяване на ползването. Билкозаготвителят е длъжен:

1. да уведоми съответната регионална инспекция по околната среда и водите за организираните от него билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях;
2. да закупува само билки, за които е издадено разрешително от компетентните за това органи или удостоверение за култивиране;
3. да съхранява разрешителните и/или удостоверенията по т. 2 в срок до 31 март на следващата календарна година;
4. да води книга за закупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в регионалната инспекция по околната среда и водите;
5. да осигурява достъп на контролните органи по Закона за лечебните растения за проверка на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

6. до 20 януари да представя в съответната регионална инспекция по околната среда и водите обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки и техния произход по позволително, както и за складовите наличности.

За периода 2015-2020 г. по данни на общинска администрация Хитрино, има едно издадено през 2016 г. позволително за ползване на лечебни растения на територията на общината.

При издаване на позволителни ще бъдат спазени следните условия:

- Период за ползване: Листа – преди цъфтеж. Цветове – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- Начин на ползване: Листа – чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата. Цветове – чрез откъсване или отрязване на целите съцветия;
- Препоръчителни инструменти: режещи инструменти (ножици, сърп, нож) - да бъдат без ръжда по режещите повърхности;
- Изисквания за опазване на находището: да не се допуска увреждане на други части на растенията и други растения. Да не се чупят и кършат безразборно клоните на дърветата.

Ползвателят на позволителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

- Да не допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;
- Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;
- След изтичането на посочените в позволителното срокове да не се разпорежда с останалите недобити лечебни растения, които остават за общината;
- При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното.

Когато билките са добити от култивирани насаждения, според нормативните изисквания те се придружават от удостоверения, за които все още няма утвърдена законова форма. Тези удостоверения се издават от Кмета на общината след проверки, които установяват дали количеството на добитите билки отговаря на площта на култивираните насаждения - така може да се прецени, дали не са използвани билки от естествени находища, което е важно за тези лечебните растения, които са защитени или са под специален режим на опазване и ползване.

На територията на общината земеделските стопани през стопанската 2019/2020 година са регистрирали, че обработват 21 дка като други етерично-маслени и лекарствени култури.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

**IV. ПРИОРИТЕТНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И
РАЗНООБРАЗИЕТО НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ**

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията.

Нормативно определени мерки за опазване на лечебните растения

За да може пълноценно да се използват билките и да се опазят находищата от лечебни растения е необходимо да се знае как и кога се събират те – през кое годишно време и в коя фаза на развитието им. Направеният преглед на състоянието на най-важните лечебни растения в общината определя главните и оперативни цели на управление, свързани с опазване и поддържане на разнообразието на екосистемите и на видовете лечебни растения, като създава предпоставки за развитие на следните приоритети с отношение към този сектор:

1. Развитие на екотуризъм и съпътстващи дейности. Това допринася за повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и екологосъобразния начин на ползване на ресурсите чрез опазване на дивата природа, както и на нейното разумно и устойчиво използване от местното население.

2. Превръщането на природните дадености в поминък за част от населението.

3. Осъществяване на образователни дейности за постигане на устойчиво развитие и добро управление, свързано със съхраняване на природата и нарастването на дела на лечебните растения в местната икономика.

4. Устойчиво и балансирано развитие на земеделието, в т.ч. и в посока за култивиране на диворастящи лечебни растения и превръщането им в основа за развитие на малък бизнес. Биологически неоправданата експлоатация е само една страна на общото негативно влияние на антропогенния фактор. Както на глобално ниво, така и на територията на община Хитрино с най-големи последствия в това отношение са процесите на урбанизация, изхвърлянето и натрупването на отпадъци. Рязката промяна в екологичните условия на средата също води до влошаване състоянието на находищата. Особено силни са последствията от пожари, разораване на естествени тревни ценози, нарушаване на водния режим. Силно негативно влияние оказва промяната на естествената

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия – голи и изборни сечи, създаване на масиви от монокултури, в т.ч. и нетипичните за района иглолистни видове. В негативна посока действат и разораването или отводняването на ливади и пасища, прекомерната паша и строителството. Върху запасите на лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Неприродосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини. Съвременното българско природозащитно законодателство е структурирано така, че осигурява няколко степени на защита на растенията, в т.ч. и на лечебните. Според изискванията на чл. 35 от Закона за биологичното разнообразие растителните и животинските видове от дивата флора и фауна на Република България се опазват в естествената им среда чрез:

1. съхраняване на техните местообитания в Националната екологична мрежа;
2. поставяне на видовете под режим на защита или на регулирано ползване;
3. поддържане или възстановяване на условията в местообитанията, съобразно екологичните изисквания на съответния вид;
4. разработване и прилагане на планове за действие за видове с различна степен на застрашеност;
5. повторно въвеждане в природата на изчезнали видове и попълване на популациите на редки и застрашени видове;
6. контрол и регулиране на неместни видове, които са или биха могли да бъдат въведени целенасочено или случайно в природата и застрашават местни видове

Под режим на опазване и регулирано ползване от природата се поставят видовете диви растения, включени в приложение №4 от ЗБР. В зависимост от състоянието на популациите и биологичните изисквания на отделните видове, режимите и условията за ползването им обхващат:

1. предписания за достъп до определени райони;
2. временна или местна забрана за ползване на вида или определени популации;
3. срокове, правила и методи за ползване;
4. въвеждане на разрешителен режим или определяне на квоти за ползване на екземпляри;
5. условия за покупка, продажба, притежаване, предлагане за продажба или транспортиране с цел продажба или изнасяне зад граница на екземпляри или части от тях;
6. условия за отглеждане и размножаване на животински и растителни видове при контролирани от човека условия.

Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки, е регламентирано със Закона за лечебните растения, под разпоредбите на който попадат 743 вида растения. Собствениците на гори, земи и водни площи, в които има находища на

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

лечебни растения, са длъжни да прилагат мерките за опазването им, предвидени от съответните планове, програми и проекти. Забранява се ползването на лечебни растения по начини и средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.

Община Хитрино е с не добре изследвано биоразнообразие. Общинското ръководство се стреми да осъществи дейностите свързани със съхраняване, укрепване и възстановяване на ключови екосистеми, местообитания, видове и особености на ландшафта за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие.

Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от видове лечебни растения.

Заплахи:

I. За пряко унищожаване

Естествени

1. Рязка промяна в условията на живот - природни бедствия - пожари, ветровали, снеголоми и др.

2. Ерозията на почвата и подвижен субстрат - сипеен характер.

3. Глобалното затопляне на климата

Антропогенни

1. Унищожаване и разреждане на горите

2. Туристическата инвазия - замърсяване с битови отпадъци и утъпкване

3. Браконьерството

4. Прекомерна паша и утъпкване на почвата

5. Палене на огън

6. Неконтролирано и прекомерно събиране на цветя, лечебни растения, плодове и др.

7. Неправилен начин за събиране на лечебни растения

II. За промяна на хабитатите

Естествени

1. Рязка промяна в екологичните условията на живот - природни бедствия - пожари, ветровали, снеголоми и др.

2. Ерозията на почвата и подвижен субстрат - сипеен характер.

3. Глобалното затопляне на климата

Антропогенни

1. Унищожаване и разреждане на горите и внасяне или подмяна на широколистната с иглолистна растителност

2. Строителство на пътища

3. Курортно строителство

4. Прекомерна паша и утъпкване на почвата

5. Палене на огън

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

При издаването на позволителни на територията на Община Хитрино ще се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Шумен за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Шумен;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок (до 20 януари) за представяне в РИОСВ на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на Община Хитрино;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата

За изпълнение целите на настоящия раздел „Лечебни растения“, приложение 1 на ПООС 2021-2028 ще бъдат предприети следните мерки:

- ▶ Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- ▶ Провеждане на информационна и разяснителна кампания сред населението, запознаването им с видовете лечебни растения, начина на събиране на билките и нормативната уредба;
- ▶ Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;
- ▶ Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на Община Хитрино, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с Наредбата по чл.27 от ЗЛР;
- ▶ Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- ▶ Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- ▶ Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства,

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от ЗЛР;

- ▶ Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;
- ▶ Контрол върху дейността на лицата, събиращи билки от лечебни растения;
- ▶ Картиране на лечебните растения на територията на общината при необходимост;
- ▶ Ежегодно издаване на заповед на Кмета на Общината за забрана брането на ранноцъфтящи пролетни цветя от естествените им находища;
- ▶ Ежегодно издаване на заповед на Кмета на Общината за забрана на брането на липов цвят.
- ▶ Приемане на образци от Общински съвет Хитрино съгласно Закона за лечебните растения – (приложение към настоящата програма);
- ▶ Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари

Лечебните растения са важна част от природните растителни ресурси и национално природно богатство. Те имат важно място в битата на повечето български домакинства, а през последните десетилетия добиват и важно икономическо значение. За да се опази и съхрани този ресурс, то той трябва да се ползва устойчиво, в количества и по начин които не водят до трайно намаляване на генетичния или ресурсния им потенциал и позволяват дългосрочното задоволяване на нуждите на сегашните и бъдещите поколения

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

V. ИЗБОР И РЕГЛАМЕНТ НА ТЕРИТОРИИ, КОИТО НЕ СА ЗАЩИТЕНИ, НО ИЗИСКВАТ ПОДХОДЯЩО УПРАВЛЕНИЕ С ЦЕЛ УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ В ТЯХ

Територията на община Хитрино не попада в границите на защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, не попада и в границите на защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие.

Находищата на лечебни растения на територията на община Хитрино са предимно повсеместно разпространени, но без особено стопанско значение, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди. Общината не поддържа регистър на лечебните растения, тъй като количеството, което се събира от тях на територията ѝ е ограничено.

В Община Хитрино не са установени територии, които да които да изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения тях.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

VI. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА АКТУАЛИРИЗАНЕ НА МЕСТНИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ ЗА НАЧИНИТЕ НА ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ СЪОБРАЗНО ИЗИСКВАНИЯТА НА НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ И ПЛАНОВИТЕ ДОКУМЕНТИ ОТ ПО- ВИСОКА СТЕПЕН

В Наредба № 1 за поддържане и опазване на обществения ред и чистотата на територията на община Хитрино да бъдат добавени следните текстове:

„ забранява събирането на семена, резници, брането на билки, без разрешително, както и унищожаването и увреждането на находищата на лечебни растения на територията на общината. Собствениците на гори, земи, води или водни обекти, в които има находища на лечебни растения са длъжни да прилагат мерките за опазване на лечебните растения, предвидени в Закона за лечебните растения и раздел „Лечебни растения“ в общинската програма за опазване на околната среда.

Позволителните за събиране на лечебни растения в земи и гори общинска собственост се издават от Кмета на общината, въз основа на писмено заявление от заинтересованото лице, което трябва да е регистриран билкозаготвител в РИОСВ - Шумен, съгласно Закона за лечебните растения.

Забранява се ползването на лечебни растения по начин и със средства, които водят до увреждане на местообитанията им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.

Забранява се събирането, изкупуването, първичната обработка и търговията с билки от лечебни растения под специален режим на опазване и ползване в нарушение на заповедта за обявяването им.“

В чл.55 от *Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите на територията на Община Хитрино*, са регламентирани таксите, които се заплащат при издаването на позволително за ползване на лечебни растения.

Всяка година, при постъпило искане, според горепосочената наредба и Закона за лечебните растения да се издават разрешителни за бране на лечебните растения.

Всички дейности свързани с лечебните растения, които се извършват на територията на община Хитрино са в съответствие с приетото законодателство на Република България.

За изпълнение на изискванията на нормативната уредба е необходимо да бъдат изготвени и предложени за обсъждане и приемане от Обински съвет Хитрино *образци на документи (удостоверение и позволително)* съгласно изискванията на ЗЛР.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

VII. ПРОГНОЗНИ КОЛИЧЕСТВА НА РЕСУРСИТЕ И ПЕРИОД НА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

№	семейство	Вид/описание по морфологични части, предмет на събиране и ползване	Период на вегетация	Очаквано /прогнозно/ количество	Количество по чл. 5 от Наредба №2/2004г.	Период за възстановяване чл. 6 от Наредба №2/2004г.
1.	<i>Tilia tomentosa</i> /Сребролистна липа/	Цвят	май/ юни	10 т.	7т.	Не е необходим
2.	<i>Grataegus monogyna</i> /Глог обикновен/	плод	септември-октомври	1 т.	700кг	Не е необходим
3.	<i>Urtica dioica</i> /Коприва/	Листа	май/ юни	2 т.	1 т 400 кг	Не е необходим
4.	<i>Rosa canina L</i> /Шипка/	Плод	септември-октомври	2 т.	1 т 400 кг	Не е необходим
5.	<i>Chamomilla recutita</i> /Лечебна лайка/	Цвят	май/ юни	1 т.	700 кг.	Не е необходим
6.	<i>Rumex acetosa L.</i> /Киселец/	плод	септември – октомври	1 т.	700 кг.	Не е необходим
7.	<i>Hypericum perforatum L.</i> /Жълт кантарион/	Цвят Листа	май-септември	1 т.	700 кг.	Един месец

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Периоди предвидени за възстановяване на лечебни растения, съобразени с посочените в чл. 6 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година (за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения) периоди

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Списък на видовете, поставени под специален режим, за които събирането и издаването на позволителни за тях ще се извършва в зависимост от ежегодните заповеди на Министъра на околната среда и водите и съответно на Директора на РИОСВ –Шумен

ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Примерен образец на заявление и позволително за ползване на лечебни растения

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

ПРИЛОЖЕНИЕ 1.

Периоди предвидени за възстановяване на лечебни растения, съобразени с посочените в чл. 6 от Наредба № 2/ 20.01.2004 година

(за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения)

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите.

I. Продължителност на периода за възстановяване:

1. при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и други) – 2 години;

2. при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и други) – 3 години;

3. при събиране на грудки (божур червен, змиряник петнист, орехче ливадно) – 2 години;

4. при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и други) – 1 година;

5. при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и други) – 4 години;

6. при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен – 2 години;

7. плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш – 2 години.

II. Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

1. коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трескот;

2. стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и други);

3. цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа – дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и други);

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

4. плодове и семена с изключение на тези по горепосочената точка 7.

Съгласно чл. 5 от Наредба №2 от 20 януари 2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения не се допуска събиране на билки в количества надвишаващи, следните стойности определени като проценти от наличието в находището запаси.

1. За корени, коренища, грудки и луковици от видове които лесно възстановяват ресурсите си (напр. вълча ябълка, обикновено глухарче, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман черен, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др) – до 70%;
 2. За корени, коренища, грудки и луковици, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (напр. божур червен, здравец обикновен, змиряник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др.) – до 40%;
 3. За кори, листни и стъблени пъпки (напр. бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) – до 40%
 4. За листа (напр. бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др) – до 70%;
 5. За стръкове (напр. великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, мащерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстика лютива, шапие и др) - до 70%;
 6. За цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (напр. боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа – дребнолиста, едролиста, сребролиста, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др)
- До 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

ПРИЛОЖЕНИЕ 2.

Списък на видовете, поставени под специален режим, за които събирането и издаването на позволителни за тях ще се извършва в зависимост от ежегодните заповеди на Министъра на околната среда и водите и съответно на Директора на РИОСВ – Шумен

Съгласно Заповед №РД-162/25.02.2021 г., г на Министъра на околната среда и водите на основание чл. 10., ал. 1, 2, 3 от Закона за лечебни растения се определят допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки:

1. Божур червен (*Paeonia peregrine* Mill);
2. Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill);
3. Иглика лечебна (*Primula veris* L.)
4. Катраника, пелин бял (*Artemisia alba Turra*);
5. Лазаркиня, еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)
6. Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)
7. Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)
8. Решетка безстъблена (*Carlina acanrhifolia* All.)
9. Тлъстига лютивя, жълто прозориче (*Sedum acre* L.);
10. Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.);
11. Шапиче (*Alchemilla vulgaris complex*);

Ежегодно със своя заповед Министъра на околната среда и водите, забранява събирането и на следните лечебни растения подложени на специален режим на опазване:

- Бенедиктински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.)
- Волски език (*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.)
- Горицвет, пролетен (*Adonis vernalis* L.)
- Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.)
- Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.)
- Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)
- Ислански лишей (*Cetraria islandica* (L.) Ach.)
- Исоп лечебен (*Hysopus officinalis* L. s. sp. *aris tatus*) - Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill.)
- Какула едроцветна (*Salvia tomentosa* Mill)
- Копитник (*Asarum europaeum* L.)
- Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng)
- Момина сълза (*Convallaria majalis* L.)
- Оман бял (*Inula helenium* L.)
- Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum Crantz*)

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

- Пелин сантонинов (*Artemisia antonicum* L.)
- Пирински (мурсалски алибушки)чай (*Sideritis scardica* Grisb.)
- Пищялка панчичева (*Angelica pancici* Vand);
- Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.);
- Риган бял (*Origanum vulgare* L. Ssp. *Hirtum*(Link) Ietswaart)
- Ружа лечебна (*Althaea officinalis* L.);
- Салеп (*Orchis sp. diversa*);
- Смил жълт (*Helichrysum arenarium* (L.) Moech.);
- Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata* (L.) Bernh: L. s elago);
- Цистозира (*Cystoseira barbata* (Good et Vood) Ag.)

Ограниченията и забраните за гореописаните лечебни растения не се отнасят за количества билки, събирани за лични нужди. Изключението не се прилага за Пирински (мурсалски алибушки) чай.

Под режим на опазване и регулирано ползване от природата са лечебни растения, посочени в приложение № 4 на Закона за опазване на биологичното разнообразие:

1. Бодлив залист, рускус (*Ruscus aculeatus*)
2. Подезичен залист, миши трън (*Ruscus hipoglossum*)
3. Момкова сълза (*Polygonatum officinale*)
4. Блатно кокиче (*Leucosium aestivum*)
5. Иглика (*Primula vulgaris*)
6. Червен божур (*Peonia peregrina*)
7. Есенен минзухар (*Crocus pallasii*)
8. Лечебна зайча сянка (*Asparagus officinalis*)
9. Залист бодлив (*Ruscus aculeatus*)
10. Синчец обикновен (*Scilla bifolia*)

Традиционни видове лечебни растения, подложени на ползване:

1. Горска ягода (*Fragaria vesca*)
2. Червен кантарион (*Centaureum erythrea*)
3. Мащерка (*Thymus*)
4. Подъбиче (*Thorncroftia Thuspeinanta*)

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

ПРИЛОЖЕНИЕ 3.

Примерен образец на заявление и позволително за ползване на лечебни растения

ДО
КМЕТА НА
ОБЩИНА ХИТРИНО

вх.№

ЗАЯВЛЕНИЕ
(Съгласно чл. 34 от Закон за лечебните растения)

от.....,
(име, презиме, фамилия)

В качеството си на
(собственик, управител, пълномощник, собственик на фирма и т.н.)

на
(юридическо лице, едноличен търговец)

постоянен адрес/седалище

.....
(община, населено място, ж.к., вход, етаж, апартамент, улица, номер)

тел. за връзка ЕГН

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КМЕТ,

Моля на основание чл. 21, ал.2 и чл. 22, т. 2 от Закона за лечебните растения да ми издадете позволително за ползване на, в размер накг. свежо.....(вид лечебно растение, морфологична част) тегло, в периода от.....до.....20.....г. в.....за..... (местност, землище, район и др.) Продажба (първична обработка).

Прилагам: Списък на билкоберачите съдържащ трите имена и подпис.

Дата:

Подпис:

(име, фамилия)

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

ПОЗВОЛИТЕЛНО

На основание чл.21, ал.2, чл.22, т.2 и чл.26 от Закона за лечебните растения, въз основа на постъпило заявлениеотсе

разрешава: да събере.....(кг).....(билка) в(състояние) за периода от..... в.....(местонахождение) по следния начин на ползване:

1. Събирането да се извършва от находища, в които лечебните растения не са подложени на отрицателно въздействие на естествени или предизвикани от човешката дейност фактори.
2. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки.
3. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия и годишно време с оглед получаване на качествени билки.
4. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността.
5. Не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, др. химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони.
6. Цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията.
7. При събиране на надземните растителни части не се допуска изкореняване на растенията.
8. Не се събират билки от млади, не добре развити или увредени лечебни растения.
9. Повторното събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията.
10. Не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:80%
- 11.Продължителност на периода за възстановяване на находището:

Съгласно чл.6 , ал.3, т.3 от Наредба No 2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения на МОСВ: не е необходим период на възстановяване.

12. Билките се събират в различен период /фаза/ от вегетацията на растенията, както следва:

.....

13. Начини за събиране на билки:

.....

14. За намаляване на механичното увреждане при събирането и транспортирането им билките се поставят в подходящи съдове, без да се мачкат,

ОБЩИНА ХИТРИНО
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 – 2028 г.
Раздел „ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ“

притискат, уплътняват и запарват.

15. Събирането на билки се извършва с подходящи инструменти, като те трябва да се поддържат чисти, без ръжда по режещите повърхности.

16. При събиране на билките да се спазват хигиенни изисквания, съгласно чл.14 от Наредба No 2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения на МОСВ.

17. Лицата, които събират билки са длъжни да поддържат добра лична хигиена, да носят подходящо облекло.

18. Да не се допуска събиране на билки от отровни, силно действащи, алергизиращи растения от бременни жени, кърмачки и деца.

19. Забранява се на лица, страдащи от остри заразни заболявания, с отворени рани или кожни инфекции да събират билки.

20. Събраните билки до пренасянето им в билкозаготвителния пункт се съхраняват на сухо място, без достъп на насекоми, гризачи, птици и домашни животни.

21. Организатора на дейността преди всяка кампания провежда инструктаж на лицата, събиращи билки, като ги запознава с изискванията на чл.21, ал.1 от Наредба No 2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения на МОСВ.

22. Събирането на билките ще се извърши от:

При извършване на организирано събиране на билки по начини извън регламентираните в Наредба No 2/20.01.2004г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения на МОСВ виновните лица ще бъдат санкционирани по чл.73 от ЗЛР с глоба до 3 000 лева, съответно с имуществена санкция до 5 000 лева.